

godeva il Consiglio Nobile di Spalato, e gl'Individui del medesimo all'epoca in cui nel Maggio 1797 seguì lo scioglimento del passato Veneto Governo"). Pri kraju ovog zapaženog znanstvenog izdanja otisnuti su talijanski i engleski sažetak (str. 195-230), popis kratica više puta navedenih izvora i djela te popis literature (str. 231-242), kao i kazalo osobnih imena, zemljopisnih naziva i, što je osobito korisno, predmetno kazalo (str. 244-271).

Mislav Elvis LUKŠIĆ

ZBORNİK O TRIPLEX CONFINIUM

(*Microhistory of the Triplex Confinium. International Project. Conference Papers (Budapest, March 21-22, 1997)*, edited by Drago Roksandić, Institute on Southeastern Europe, Central European University, Budapest, 1998, 158 str.)

Pojam *Triplex confinium* ima dvojakो značenje. U užem smislu, to je točka Medveđak ili Medveđa Glavica, vrh Debelog (ili Velikog) brda, sjeverozapadno od Knina, mjesto gdje se od mira u Srijemskim Karlovcima 1699. godine susreću habsburška, mletačka i osmanska granica. U širem smislu, to je prostor trojnih habsburško-mletačko-osmanskih prožimanja, sukoba i zajedništva u Novom vijeku, čija je povijest izvorno određena između Zadra, Knina, Senja i Bihaća (Primorska krajina, Lika i Krbava, zapadna Bosna /ili Turska Hrvatska/ i sjeverna Dalmacija). Premda to nije bila jedina tromeda (ili višemedea) takve vrste u tadašnjoj Europi, habsburško-mletačko-osmanska "trojna krajina" svojom osebujnošću (područje sruza međusobno različitih i najčešće vrlo oprečnih imperijalnih sila, civilizacija, religija, političkih, misaonih, socioekonomskih i inih struktura i sustava itd.) u novije vrijeme pobuđuje sve veću pozornost znanstvene i stručne javnosti, ne samo u Hrvatskoj nego i u inozemstvu, utoliko više što se do sada gotovo nitko *nije na ovaj način* (podcrtao Ž.H.) sustavnije bavio istraživanjem vrlo složene i slojevite povijesti, životne zbilje i kulture tog prostora u proteklim vremenima.

Nakon inicijalnih razmjena ideja, prije svega među hrvatskim i austrijskim povjesničarima, utemeljen je dugoročni međunarodni istraživački projekt TRIPLEX CONFINIUM, a 21. i 22. ožujka 1997. godine održana je u *Institute on Southeastern Europe of the Central European University* u Budimpešti prva međunarodna konferencija, zapravo kolokvij, pod nazivom "*Triplex confinium*" after the Vienna War (1683-1699): *problems of microhistorical research*, posvećena problematici povijesne mikroperspektive na *Triplex confinium* u 17. i 18. stoljeću. U radu konferencije sudjelovali su istraživači iz Hrvatske, Austrije, Mađarske i Italije. Njihovi prilozi (na engleskom i/ili njemačkom, odnosno talijanskom jeziku) objavljeni su 1998. godine u zborniku radova *Microhistory of the Triplex Confinium* koji je pred nama. Zbornik je uredio Drago Roksandić iz Zagreba, a izdao ga je *Institute on Southeastern Europe of CEU Budapest*.

Nakon kraćeg predgovora iz pera Drage ROKSANDIĆA (str. 5-6), slijedi njegov prilog o ciljevima, pristupu i metodama međunarodnoga istraživačkog projekta TRIPLEX CONFINIUM (str. 7-25). Autor piše o svrsi projekta, o utemeljenosti pojma tromede u ranonovovjekovnom hrvatskome povijesnom obzorju ("*The entire Croatian history of the Modern Era is within the horizon of the triple-frontier area*", str. 9), o definiranju pojma *Triplex confinium*, o tromedi između mikro- i makrohistorije, o problemima pristupa njezinoj povijesti ("povijest odozdo" vs. "povijest odozgo", komparativna historija, arhaičnost kao pretpostavka povijesnog trajanja tromede, povijest *Triplex confinium* kao izazov preko granica tradicionalnih disciplina, nužnost istraživačkog povratka *ad fontes*) i

najzad o oblicima rada, rokovima i financiranju istraživačkog projekta posvećenog povijesti *Triplex confinium* te o njegovu odnosu prema prostoru određenom pojmom tromeđe danas.

Percipirajući obitelj i društvo u habsburškoj Vojnoj krajini na primjeru Like i Krbave početkom 18. stoljeća (str. 27-68). Hannes GRANDITS i Karl KASER iz Graza analiziraju habsburško zaposjedanje Like i Krbave u Bečkom ratu 1689. godine, naseljavanje, naselja i pučanstvo u tim krajevima u poraću, borbu za novi poredak i uvođenje vojnokrajiškog sustava u Lici 1712. godine te obiteljske i socioekonomske strukture u ličkome krajiškom društvu s posebnim osvrtom na primjere iz Ostrovice i Bilaja u gospićkom kraju.

Siegfried GRUBER iz Graza u prilogu o ličkom popisu iz 1712. godine (str. 69-87) iznosi demografska promišljanja i kritičko vrednovanje opsežnog spisa *Conscriptio terrenorum et hominum beeder graffschafften Lica vnd Corbavia* iz 1712. godine koji sadrži iscrpne podatke o broju i kretanju žitelja, obiteljskim struktura, naseljima i posjedovno-zemljišnim odnosima u Ličkom distriktu početkom 18. stoljeća. Riječ je o iznimno važnom izvoru za poznavanje socioekonomskih prilika u Lici i Krbavi u razdoblju od oslobođenja od osmanske vlasti 1689. do povojačenja i preustroja Karlovačkog generalata 1746. godine, koji je detaljno istražen i kompjutorski obrađen u *Abteilung für Südosteuropäische Geschichte des Instituts für Geschichte der Karl-Franzens-Universität Graz*.

U zajedničkom prilogu o stereotipima i mentalitetu na *Triplex confinium* (str. 89-110) Sanja LAZANIN i Drago ROKSANDIĆ iz Zagreba uspoređuju poglede kranjskog plemića i pisca djela *Die Ehre des Herzogthums Krain* (Slava vojvodine Kranjske) Johanna Weikharda Valvasora iz 1689. i zapovjednika Karlovačkog generalata Josipa Rabatte iz 1719. godine u razmatranju Hrvatske i Primorske vojne krajine (između Kupe i mora), njihove pristupe tromeđi, autorefleksije i percepciju Karlovačkog generalata te ljudi (uskoci i njihovi potomci, Vlasi, Morlaci, Turci, Otočani, Brinjani...) i običaja u Karlovačkom generalatu potkraj 17. i početkom 18. stoljeća, odnosno prije i poslije institucionalizacije *Triplex confinium* Karlovačkim mirom 1699. godine.

U prilogu o krajinama i etničkim identitetima u obzorju *Triplex confinium* (str. 111-124) Christian PROMITZER iz Graza na primjeru habsburške Vojne krajine u 18. i 19. stoljeću izvodi teoretsko aproksimativno viđenje Krajine kao *heterotopije* te analizira razvojne oblike etničkih identiteta u kompleksnome krajiškom svijetu.

Slijedi povijesni esej o nerazumijevanjima na *Triplex confinium* (str. 125-136) iz pera Nenada MOAČANINA iz Zageba. Na temelju preliminarnih turkoloških istraživanja autor obrađuje Vlahe, raščlanjujući konstante i varijable njihove povijesti, života i kulturne baštine u obzorju tromeđe.

Baveći se krajinom u Dalmaciji (str. 137-145), Alessandro SFRECOLA iz Trsta analizira ideju mletačke vojne krajine u Dalmaciji i reformno djelo maršala Schulenburga u prvaj polovici 18. stoljeća.

Prilog Borne FÜRST-BJELIŠ iz Zagreba posvećen je artikulaciji ekohistorijske slike *Triplex confinium* (str. 147-155). Autorica naglašava uzajamnu vezu između prirodne okoline ograničenih resursa i odgovarajućih oblika pasivne ekonomije na tromeđi između 16. i 18. stoljeća.

Zbornik je obogaćen slikovnim priložima, tabelama, kartografskim crtežima i grafičkim reprodukcijama.

Za očekivati je da će prikazani zbornik radova, zapravo mozaik ideja i činjenica, o mikrohistoriji *Triplex confinium*, a osobito spomenuti međunarodni projekt i njegovi suradnici u daljnjim istraživačkim pregnućima, znatno pridonijeti povijesnopolisnom etabliranju identiteta tromeđe i njezinoj legitimaciji u hrvatskoj i svjetskoj historiografiji.

· Željko HOLJEVAC